

Nr 68.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1935 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag till reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

I skrivelse den 7 februari 1935 hava fullmäktige i riksbanken framlagt förslag till reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk. Förslaget, som bygger på huvudgrunderna i det av 1934 års riksdag godkända tjänstepensionsreglementet för arbetare i statens tjänst, har enligt uppdrag av fullmäktige utarbetats av sekreteraren hos 1930 års pensionsakkunniga, revisorn i riksräkenskapsverket E. Norberg. Den i ärendet verkställda utredningen jämte förslaget till pensionsreglemente är bilagt detta utlåtande (*Bilagor A och B*).

Fullmäktige hava hemställt, att bankoutskottet ville utverka riksdagens godkännande av det uppgjorda förslaget till pensionsreglemente, att tillämpas från och med den 1 juli 1935.

Vid fullmäktiges skrivelse var fogat protokollsutdrag, utvisande vid ärendets behandling inom fullmäktige uttalad *avvikande mening*. Jämväl detta protokollsutdrag är bilagt detta utlåtande (*Bilaga C*).

Mot det föreliggande förslaget till reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk har utskottet icke funnit anledning till erinran. Vid sådant förhållande får utskottet tillstyrka, att reglementet må av riksdagen godkännas, att tillämpas från och med den 1 juli 1935.

Utskottet.

I överensstämmelse med vad som inom civila statsförvaltningen stadgats synes beträffande här ifrågavarande arbetare böra föreskrivas, att med avlöningsbelopp, varå dyrtidstillägg utgår, skall i fall, där vederbörande har att vidkännas pensionsavdrag å lönen, förstås lönebeloppet minskat med pensionsavdraget (lönens nettobelopp).

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må

1) godkänna det såsom Bilaga B vid detta utlåtande fogade förslaget till reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, att träda i kraft den 1 juli 1935; samt

2) förklara, att med avlöningsbelopp, å vilket enligt gällande bestämmelser dyrtidstillägg utgår, skall för arbetare, som har att vidkännas pensionsavdrag jämligt ovannämnda reglemente, förstås lörens nettobelopp.

Stockholm den 23 maj 1935.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Lindgren*, Lindley*, Ernfors*, Hansén, Ehrnberg, Berling* och Bodin;

från andra kammaren: herrar Leffler, Lovén, K. A. Westman, Severin, Hilding, Gustavson i Västerås och Westerdahl.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Utredning och förslag angående pensionsreglering för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

Det av 1934 års riksdag antagna pensionsreglementet för arbetare i statens tjänst (*tjänstepensionsreglementet för arbetare*, S. F. S. nr 443) har aktualiserat frågan om genomförande av motsvarande pensionsreglering för de till arbetare hänförliga anställningshavarna vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk. För nämnda arbetare har hittills icke funnits någon ordnad tjänstepensionering utan har beslut om pension, där sådan ansetts böra ifrågakomma, fattats av riksdagen från fall till fall. En undersökning, i vad mån det nya pensionsreglementet för arbetare i statens tjänst kan läggas till grund för en nyordning av pensionsväsendet även för riksbankens arbetare, har givit vid handen följande.

I. Riksbankens sedeltryckeri.

För arbetspersonalen vid sedeltryckeriet gäller en av fullmäktige den 14 augusti 1919 fastställd avlöningsstat med vissa däri sedermera beslutade ändringar. Staten upptager bland viktigare avlöningsförmåner veckolön, varierande mellan kronor 20: — och 70: — för vecka, ackordsersättning, hyresbidrag samt betalning av skatter till stat och kommun. Ackordsersättning tillkommer emellertid endast arbetare antagna före 1914. Vidare har bestämmelsen om skattebetalning upphävts genom fullmäktiges beslut den 11 maj 1922, varvid emellertid genom särskilda beslut av fullmäktige den 11 maj 1923 och den 12 juni 1924 personal anställd före 1920 beretts kompensation för borttagandet av denna förmån i form av 14,25 % tillägg å ordinarie veckolöner med villkor, att tillägget icke må utgå med högre belopp för år än den skatt, som blivit vederbörande påförd. Å denna s. k. skattekompensation utgår icke dyrtidstillägg. I övrigt beräknas dyrtidstillägg å utgående löneförmåner efter de för oreglerade verk gällande grunderna.

På grund av ändringarna i avlöningsstaten kan arbetspersonalen å sedeltryckeriet i lönehänseende indelas i tre olika huvudgrupper:

grupp 1, som är i åtnjutande av alla i staten av den 14 augusti 1919 upptagna förmåner, således med ackordsersättning och skattekompensation;

grupp 2, som är i åtnjutande av alla förmåner utom ackordsersättning, och slutligen

grupp 3, som icke äger rätt till vare sig ackordsersättning eller skattekompensation.

Då det gäller att fastställa de blivande pensionsunderlagen för här ifrågasvarande arbetare, torde man böra utgå från vad som kan betecknas som den normala lönenivån, vilken i detta fall representeras av ovan omnämnda grupp 3. De indragna förmåner, som genom en övergångsanordning allttjämt tillkomma arbetare, tillhörande grupperna 1 och 2, kunna nämligen knappast komma i betraktande vid bestämmandet av pensionerna, alldenstund på pensionsområdet icke brukar tagas hänsyn till personlig lönefyllnad eller

särskilda lönetillägg vid sidan av den egentliga lönen. Med utgångspunkt från gruppen 3 kan emellertid arbetspersonalen vid sedeltryckeriet efter arbetets art och veckolönernas storlek indelas dels i tryckeriförmän och mera kvalificerade arbetare (i det följande betecknade *tryckerimästare*), dels i övriga tryckeriarbetare (betecknade *tryckare*). Löneförmånerna för dessa båda slag av arbetare utgöra efter en beräknad slutlön av resp. 70 och 62 kronor för vecka:

	Tryckerimästare	Tryckare
Veckolön 52 $\frac{1}{7}$ vecka.....	3 650	3 232
Hyresbidrag	600	600
	4 250	3 832

Till dessa löner kommer, såsom förut nämnts, dyrtidstillägg efter för oreglerad avlöning gällande grunder. Vid en pensionsreglering torde man emellertid böra utgå från en lönenivå, som kan anses jämförlig med den vid reglerade verk och myndigheter gällande. Alldenstund lönerregleringen vid dessa verk inneburit en höjning av förutvarande löner med i allmänhet minst 16 %, böra de för tryckeripersonalen angivna lönesiffrorna höjas med minst samma procenttal för ernående av en riktig jämförelse med reglerade löner, å vilka dyrtidstillägg utgår efter en 18 enheter lägre procentsiffra än dyrtidstillägg å oreglerad lön. Såsom jämförelsetal erhålles då för tryckerimästare 4 930 kronor och för tryckare avrundat 4 450 kronor, närmast motsvarande lönen till i Stockholm stationerade tjänstemän, tillhörande den reglerade löneplanens 17 resp. 15 löneklass, däri inberäknat provisoriskt dyrtidstillägg. 17 löneklassen innefattar slutlönen åt en e. o. tjänsteman i 14 lönegraden (lön i Stockholm 5 094 kronor) och 15 löneklassen slutlönen i 12 lönegraden (lön i Stockholm 4 500 kronor).

Vid fastställande av pensionsunderlag för arbetare i statens tjänst har man i tjänstepensionsreglementet för arbetare fördelat de anställda i två pensionsgrupper, den ena avseende arbetare i anställning, för vilken ej kräves särskild yrkesutbildning, med ett pensionsunderlag (för män) å 1 476 kronor, och den andra avseende arbetare i anställning, för vilken kräves särskild yrkesutbildning, med ett pensionsunderlag å 1 644 kronor. Nämda pensionsunderlag motsvara de pensioner, som tillkomma extra ordinarie tjänstemän i 4 resp. 6 lönegraderna. De enligt avlöningsstaten för arbetspersonalen vid riksbankens sedeltryckeri utgående avlöningarna ligga emellertid avsevärt över den för arbetarpersonal i statens tjänst i allmänhet tillämpade lönenivån. Detta förhållande är givetvis att tillskriva den särställning sedeltryckeriet intager inom statsverksamheten och de aldeles särskilda personliga kvalifikationer, som krävas av de anställda. Det förefaller för denskull uteslutet att för sedeltryckeripersonalen, som i lönehänseende är närmast jämförlig med e. o. tjänstemän i 14 resp. 12 lönegraderna, tillämpa samma pensionsunderlag, som fastställts i tjänstepensionsreglementet för arbetare och vilka, såsom nyss framhölls, till beloppet sammanfalla med pensionsunderlagen för e. o. tjänstemän, tillhörande 4 resp. 6 lönegraderna.

Det förtjänar i detta sammanhang erinras, att man vid utformandet av tjänstepensionsreglementet för arbetare förutsatt att de angivna pensionsunderlagen icke lämpligen kunde eller borde tillämpas å alla under reglementet eljest hänförliga arbetare. Sålunda innehåller reglementet en bestämmelse (1 § 3 mom.), enligt vilken kan från reglementets tillämpning undantagas, bl. a., den till visst förvaltningsområde hörande personalen i dess helhet eller någon del av densamma. Vidare stadgas i civila tjänste-

pensionsreglementet (1 § 4 mom.), att Kungl. Maj:t äger, när särskilda skäl därtill äro, besluta, att reglementet skall i tillämpliga delar bliva gällande jämväl för vissa andra icke-ordinarie anställningshavare än de i reglementet närmast avsedda. Ur motiveringen till dessa stadganden inhämtas, att utredningen rörande arbetarpersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden givit vid handen, att speciellt gruppen arbetsledande förmän i nämnda hänseenden vore synnerligen heterogent sammansatt. Vad anginge kommunikationsverken kunde såsom allmänt omdöme sägas, att förmanspersonalen i regel utgjordes av ordinarie tjänstemän, vilka hörde under civila tjänstepensionsreglementet, eller av anställningshavare, vilka så småningom vunne tjänstemannaställning. Vidkommande arbetarpersonalen vid försvarsväsendet åtveke avlöningsförmånerna i fråga om ett stort antal av de såsom arbetsledande förmän redovisade anställningshavarna endast i obetydlig mån från dem, som tillkomme närmast jämförliga arbetare inom samma grupp. I andra fall åter hade redovisats förmän, vilkas avlöning med tämligen betydande belopp överstege den lön, som tillkomme närmast jämförliga arbetare. Vid arméns centrala beklädnadsverkstad funnes exempelvis förmän, för vilka fastställts en maximilön av 5 300 resp. 6 000 kronor, och vid marinens centrala beklädnadsverkstad åtnjöte förmannen i skradderireparationsverkstaden och förmannen i skomakeriavdelningen för nytillverkning löner, vilka motsvarade den för extra ordinarie tjänstemän i 12 lönegraden fastställda lönen; andra förmän vore i lönehänseende jämställda med e. o. tjänstemän i 10 lönegraden o. s. v.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden hade det syntts lämpligast, att förmanspersonalen icke behandlades såsom en särskild pensionsgrupp i arbetarpensionsreglementet. I stället borde för arbetsledande förmän, vilka i lönehänseende intoge en sådan särställning, att de skäligen syntes böra beredas bättre pensionsförmåner, än som skulle kunna utgå enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare, civila tjänstepensionsreglementet i tillämpliga delar bliva gällande, därvid det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den lönegrad till vilken vederbörande befattning skulle vara att i pensionshänseende hänföra, eller ock fastställa särskilt pensionsunderlag och pensionsavdrag för densamma (civila tjänstepensionsreglementet 28 § 3 mom.).

Från de synpunkter, som föranlett statsmakterna att medgiva ovan omnämnda undantag från de generella pensionsbestämmelserna för arbetare i statens tjänst ävensom inplacering under tjänstemännens pensionsreglemente av vissa till arbetarpersonalen närmast hänförliga anställningshavare, skulle det måhända te sig befogat att i fråga om arbetarpersonalen vid sedeltryckeriet tänka sig en sådan lösning av pensionsfrågan, att denna personal inordnades under ett blivande tjänstepensionsreglemente för tjänstemän vid riksdagens verk. Ehuru några tekniska svårigheter väl icke skulle möta för en sådan lösning av den föreliggande frågan, måste det dock av principiella skäl förefalla mindre tilltalande att låta en för undantagsfall avsedd bestämmelse gälla hela den till ett visst förvaltningsområde hörande personalen. Då därtill kommer, att icke heller beträffande den andra gruppen av arbetare, för vilken pensionsreglering här föreslås, nämligen arbetarna vid riksbankens pappersbruk, synes kunna ifrågasättas samma pensionsunderlag, som fastställts i tjänstepensionsreglementet för arbetare — varom mera i det följande — torde det vara lämpligast, att i ett särskilt pensionsreglemente för riksbankens arbetare angiva de pensionsunderlag, som för

de olika arbetargrupperna prövas rättvist avvägda i förhållande till utgående löner.

Förut har framhållits, hurusom slutlönen för tryckerimästare enligt gällande avlöningsstat närmast motsvarar slutlönen för en e. o. tjänsteman i 14 lönegraden, medan tryckare i lönehänseende äro närmast jämförliga med e. o. tjänstemän i 12 lönegraden. Pensionsunderlagen i nämnda lönegrader utgöra (för män) 2 640 kronor resp. 2 304 kronor, vilka belopp synas utgöra tillfredsställande pensioner för arbetspersonalen vid sedeltryckeriet.

Beträffande pensionsvillkor i övrigt torde i allt väsentligt kunna tillämpas de i tjänstepensionsreglementet för arbetare innefattade bestämmelserna, allenast med de smärre jämkningar och tillägg, som betingas av anställnings- och avlöningsförhållandena vid sedeltryckeriet. Rörande inbörden av dessa jämkningar och tillägg hänvisas till detaljbehandlingen av bifogade förslag till »Reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk».

II. Riksbankens pappersbruk.

I ett till riksdagens bankoutskott ingivet förslag den 11 februari 1932 angående pensionering av vissa vid riksbankens pappersbruk vid Tumba anställda arbetare hava fullmäktige uppdragit vissa riktlinjer för hur dylik pensionering enligt fullmäktiges mening lämpligen borde ordnas. I fråga om pensionsbeloppens storlek har därvid uttalats, hurusom det näppeligen låte sig göra att fastställa nämnda belopp enligt den praxis, som i allmänhet hade gällt vid pensionering av arbetare i statens tjänst. Pensionsbeloppen skulle nämligen då bliva för låga. Vad anginge förevarande arbetargrupp, syntes hänsyn böra tagas till de stora anspråk, som i olika avseenden ställdes på densamma. Fullmäktige tillade:

»Den utbildade arbetaren vid pappersbruket har att utföra ett precisionsarbete, som står på höjdpunkten av vad som presteras inom pappersfabrikationen. Men dessutom måste med hänsyn till arbetets art ställas särskilt stora krav på hederlighet och pålitlighet hos arbetaren. Visserligen har vid tillverkningen av sedelpapper utvecklats ett noggrant och tillförlitligt kontrollsystem, men det oaktat måste det under arbete varande materialet under olika tillverkningsstadier stå under förmännens och arbetarnas vård och ansvar. Det bör också i detta sammanhang framhållas, att under årtal något för sedlar avsett papper icke förkommit eller kunnat utnyttjas i obehörigt syfte. Brukets arbetarpersonal fyller de strängaste fordringar på ärbärdhet och redbarhet. Detta förhållande bör till stor del tillskrivas den goda anda, som kan sägas vara nedärvd genom den betydelsefulla släkttradition, som utbildat sig bland arbetarna vid bruket. Detta förhållande är av allra största värde för riksbanken. Då pensioneringen torde få anses såsom en av de största förmåner, som äro förenade med anställning i statens tjänst, torde utsiktarna att erhålla en i förhållande till avlöningen väl avvägd pension ytterligare underlätta möjligheterna att bevara en god arbetarpersonal vid Tumba bruk.

Vad nu sagts gäller givetvis icke arbetare vid bruket, vilka ej äro sysselsatta med själva papperstillverkningen. Emellertid torde det vara förenat med stora olägenheter att använda olika principer för pensioneringen av arbetarna vid pappersbruket. Då därjämte — — — skillnaden i avlöning mellan olika arbetargrupper vid bruket medför, att för arbetare, som icke syssla med mera kvalificerat arbete, de föreslagna pensionerna icke bliva

osedvanligt höga, torde samma grunder för pensioneringen böra tillämpas för samtliga arbetare.

Fullmäktige hava icke förbisett den invändningen mot de nu angivna principerna för pensioneringen av arbetare vid Tumba bruk, att desamma kunna tänkas få konsekvenser i fråga om pensioneringen av andra grupper av i statens tjänst anställda arbetare. Med hänsyn till såväl den särställning, pappersbruket intager, som även arbetets art och avlöningens storlek torde likväl enligt fullmäktiges förmenande en dylik invändning sakna verklig betydelse.

Med hänsyn till vad sålunda anförts torde det icke vara orimligt, om pensionsbeloppen i förevarande fall avvägas enligt något så när samma grunder som för ordinarie statsanställda, vilket icke minst motiveras med den synnerligen långa anställningstid vid bruket, vederbörande i allmänhet kunna uppvisa. Givetvis torde dock hänsyn böra tagas till den omständigheten, att arbetarna vid Tumba bruk icke erlagt pensionsavgifter. I allmänhet utgår pension till befattningshavare i statens tjänst med motsvarande avlöning med belopp, utgörande omkring 65 procent av avlöningen. Därvid anses $\frac{2}{3}$ av pensionen motsvara statens bidrag och $\frac{1}{3}$ såsom befattningshavarens tillskott genom erläggande av pensionsavgifter. Den del av pensionen, som motsvarar statens bidrag, utgör således något mer än 40 procent av avlöningen. I förevarande fall synas därför pensionsbelopp, utgörande 40 procent av avlöningen, kunna anses såsom skäliga. Emellertid torde det vara lämpligt att till undvikande av alltför växlande pensionsbelopp sammanföra ifrågasvarande manliga arbetare i vissa grupper. Sålunda torde till en första grupp böra hänvisas förmän med en avlöning av 4 720 kronor, varav 40 procent utgör 1 888 kronor. Pensionen torde för denna grupp böra fastställas efter sedvanlig avrundning till 1 896 kronor. Till en andra grupp synas böra hänföras de arbetare, som tjänstgjort såsom andre formare och guskare med en avlöning av 4 120 kronor, varav 40 procent utgör 1 648 kronor. Pensionen torde för denna grupp sålunda böra fastställas till 1 656 kronor. Till en tredje grupp synas övriga arbetare böra hänföras. Avlöningarna variera i denna grupp mellan 3 520 kronor och 3 040 kronor. Medeltalet härav utgör 3 320 kronor vilket belopp torde böra betraktas såsom avlöning i förevarande fall. Härav utgör 40 procent 1 328 kronor. Pensionen torde alltså för denna grupp böra fastställas till 1 332 kronor.»

Å de föreslagna beloppen skulle dyrtidstillägg icke utgå.

Vid behandlingen av detta pensionsärende framhöll bankoutskottet i utlåtande nr 29 till 1932 års riksdag, att pensionering av arbetare vid Tumba bruk borde äga rum efter prövning av riksdagen i varje särskilt fall i avvaktan på lösningen av den sedan länge aktuella frågan om åvägabringande av pensioneringsbestämmelser för arbetarpersonal i allmänhet i statens tjänst. Vad anginge de föreslagna pensionsbeloppen borde enligt utskottets mening, så länge dyrtidstillägg utginge å pensioner av statsmedel i allmänhet, jämväl pensioner för brukets arbetare så avvägas, att dyrtidstillägg å beloppen kunde i vanlig ordning beräknas. Utskottet anförde vidare bl. a. följande:

»Efter den omräkning av pensionsbeloppen, som erfordras för att pensionerna med därå belöpande dyrtidstillägg, beräknade enligt nu gällande grunder, skola giva samma totalförmåner, som avses i fullmäktiges förslag, skulle beloppen bliva respektive 1 644 kronor, 1 416 kronor och 1 128 kronor. Dessa belopp kunna synas något höga i förhållande till de pensioner,

som i allmänhet pläгат beviljas åt arbetare i statstjänst. Utskottet delar emellertid fullmäktiges mening därom, att de jämförelsevis höga avlöningar, som utgått i dessa fall, de osedvanligt långa anställningstider, ifrågavarande arbetare kunna räkna, samt de särskilda förhållanden i övrigt, vilka äro rådande vid Tumba bruk, göra det påkallat att pensionsbeloppen för ifrågavarande personer icke tillmätas alltför knappt. Icke minst bör vid detta spörsmåls bedömande tagas hänsyn därtill, att arbetarna i fråga på grund av vid bruket hittills tillämpad praxis haft anledning räkna med att få kvarstanna i tjänst, så länge de förmått utföra arbete av mindre ansträngande beskaffenhet. På grund av vad nu anförts finner utskottet någon väsentlig erinran icke vara att göra mot fullmäktiges förslag.»

I syfte att säkerställa, att ett föregripande av en blivande prövning av frågan om generella pensioneringsgrunder för den här avsedda arbetarpersonalen undvekes, hade emellertid utskottet ansett sig böra ifrågasätta någon jämkning nedåt av de föreslagna beloppen, nämligen till resp. 1 596, 1 368 och 1 092 kronor. Utskottets förslag godkändes av riksdagen.

De generella pensioneringsbestämmelser för arbetare i statens tjänst, vilka bankoutskottet år 1932 saknade, föreligga nu i form av det år 1934 antagna tjänstepensionsreglementet för arbetare. Detta reglemente synes även utan olägenhet kunna läggas till grund för ett ordnande av pensioneringen för arbetarpersonalen vid Tumba bruk, såvitt angår reglementsbestämmelsernas allmänna innebörd, medan däremot de för pensionsgrupperna yrkesarbetare resp. icke-yrkesarbetare fastställda pensionsunderlagen synas vara väl låga för här omhandlade arbetare. Bankoutskottets ovan omförmälda, av 1932 års riksdag godkända utlåtande torde också giva vid handen, att riksdagen redan på frågans dåvarande stadium varit på det klara med att pensioner till arbetare vid Tumba bruk, med hänsyn till för dem rådande särskilda anställnings- och avlöningsförhållanden, icke böra tillmätas alltför knappt. Därest man med utgångspunkt från de år 1932 fastställda pensionsbeloppen, 1 596, 1 368 och 1 092 kronor, vilka beräknats under beaktande av att arbetarna icke själva lämnat något bidrag till sin pensionering, vill söka bestämma storleken av de pensioner, som borde utgå, om arbetarna skola genom pensionsavdrag å lönen bekosta ungefär en tredjedel av pensionen, torde 1932 års pensioner böra ökas med 50 %. Därvid erhållas pensioner å 2 394, 2 052 och 1 638 kronor. Dessa belopp motsvara närmast de pensioner, som utgå till manliga extra ordinarie tjänstemän i 13:e (2 436:—), 10:e (2 040:—) och 6:e (1 644:—) lönegraderna.

Utgår man i stället vid jämförelsen från medellönerna för tre-årsperioden 1931—1933, erhålles i medellön (därvid inberäknat naturaförmåner)

för gruppen förmän och förste formare	4 959 kronor
» » andre formare och guskare	4 212 »
» » övriga arbetare (män)	3 502 »

I dessa löner kan sägas vara inarbetat i genomsnitt c:a 11 % dyrtidstilllägg.¹ För jämförelses skull böra de angivna medellönerna divideras med 1,11, varvid följande belopp erhållas.

för gruppen förmän och förste formare	4 468 kronor
» » andre formare och guskare	3 795 »
» » övriga arbetare (män)	3 155 »

¹ Dyrtidstilllägg å nyreglerade tjänstemannalöner utgick år 1931 med 12 %, 1932 med i medeltal 11 % och 1933 med i medeltal 9,25 %.

Enär pensionsunderlagen för tjänstemän äro beräknade att utgöra $\frac{2}{3}$ av slutlönen å A-ort, men Tumba blivit i dyrortssystemet hänfört till D-ort, har undersökts, hur pensionsunderlaget ställer sig i förhållande till D-ortslön. Det har av denna undersökning framgått, att pensionsunderlagen i de lönegrader, vilka vid förevarande jämförelse kunna ifrågakomma, tämligen nära motsvara 58 % av slutlönen å D-ort. 58 % av de sist erhållna medellönerna utgör

för gruppen förmän och förste formare	2 591 kronor
» » andre formare och guskare	2 201 »
» » övriga arbetare (män)	1 830 »

Dessa belopp äro, som synes, genomgående högre än de pensionsbelopp, vilka framkommit med utgångspunkt från de av 1932 års riksdag fastställda. De motsvara sålunda närmast pensionsunderlagen för manliga e. o. tjänstemän i 14:e (2 640:—), 11:e (2 160:—) och 8:e (1 824:—) lönegraderna. Eftersom de av riksdagen för vissa arbetare vid Tumba bruk fastställda pensionerna avskiktligt jämkats nedåt i syfte att undvika »ett föregripande av en blivande prövning av frågan om generella pensioneringsgrunder för den här avsedda arbetarpersonalen», lär man vid den avsedda pensionsregleringen böra räkna med de förhöjda pensionsbelopp, som betingats av den vid bruket rådande, jämförelsevis höga lönenivån.

I överensstämmelse härmed har för gruppen förmän och förste formare räknats med en pension av 2 640 kronor och för gruppen »övriga arbetare» med en pension av 1 824 kronor. Med hänsyn till önskvärdheten av att i ett blivande gemensamt pensionsreglemente för arbetare vid sedeltryckeriet och vid Tumba bruk ernå största möjliga överensstämmelse i pensionshänseende mellan de båda förvaltningsgrenarna — bl. a. genom undvikande av för stor splittring i fråga om pensionsgrupper — har däremot pensionsunderlaget för andre formare och guskare satts lika med det för tryckare vid sedeltryckeriet föreslagna eller till 2 304 kronor, motsvarande den pension, som tillkommer e. o. tjänsteman i 12:e lönegraden. En dylik anordning har synts försvarlig även på den grund, att arbetare endast i undantagsfall — exempelvis vid sjukdom — torde komma att pensioneras såsom andre formare eller guskare, enär här avsedda arbetare i allmänhet torde kunna påräkna befordran till förmän eller förste formare innan de uppnå pensionsåldern. Mot nedflyttning av gruppen tryckare vid sedeltryckeriet talar bl. a. den omständigheten, att anställningen som tryckare — i motsats till vad ovan anförts beträffande andre formare och guskare — i regel är att betrakta såsom vederbörandes sluttjänst.

Påpekas må, att bland gruppen »övriga arbetare» ingå tre s. k. utarbetare, vilkas anställningsförhållanden måhända i och för sig kunde motivera en något lägre pension än den för gruppen föreslagna. I betraktande av vad fullmäktige i sin förut omförmälda skrivelse till bankoutskottet vid 1932 års riksdag framhållit rörande olägenheterna av att använda olika principer för pensioneringen av arbetarna vid pappersbruket och med hänsyn till det ringa antal arbetare, för vilka en särskällning med avseende å pensionen synes kunna ifrågakomma, har dock något undantag från huvudregeln icke ansetts vara erforderligt.

Vad särskilt angår de vid bruket anställda kvinnliga arbetarna, torde den för dem tillämpade lönenivån — medellönen åren 1931—1933 utgjorde 1 673 kronor — knappast giva anledning till avvikelse från det i tjänstepensions-

reglementet för arbetare bestämda pensionsunderlaget för kvinnlig arbetare i anställning, för vilken ej kräves särskild yrkesutbildning, nämligen 1 104 kronor.

III. Detaljbehandling av förslaget till reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

Bifogade reglementsförslag ansluter sig, fränsett indelningen i pensionsgrupper och för dem föreslagna pensionsunderlag och pensionsavdrag, i allt väsentligt till det nya tjänstepensionsreglementet för arbetare i statens tjänst. Rörande de olika bestämmelsernas innebörd kan därför hänvisas till det betänkande, som legat till grund för sistnämnda reglemente (statens offentliga utredningar 1932: 22) samt till Kungl Maj:ts proposition nr 222 till 1934 års riksdag angående rätt till tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, och för arbetare i statens tjänst med däröver av bankoutskottet avgivet utlåtande nr 60. I fråga om förslagets detaljer må emellertid bemärkas följande.

1 §. Ur denna paragraf har uteslutits de stadganden i motsvarande paragraf av tjänstepensionsreglementet för arbetare, vilka åsyfta säsongarbetare, enär dylika arbetare icke finnas i riksbankens tjänst anställda.

Liksom i tjänstepensionsreglementet för arbetare inrymts förbehåll för Kungl. Maj:t att från reglementets tillämpning undantaga vissa arbetare, har behov av en liknande undantagsbestämmelse ansetts föreligga i fråga om sådana arbetare vid riksbanken, vilkas anställnings- och avlöningsförhållanden anses böra föranleda, att de beredas högre pension, än den enligt reglementet normalt utgående. Därvid har förutsatts, att dessa arbetares pensionering skulle ordnas i enlighet med bestämmelserna i det blivande tjänstepensionsreglementet för tjänstemän vid riksdagens verk samt att prövningen av frågor om undantag från arbetarpensionsreglementet bör ankomma på delegerade för riksdagens verk. Såsom ett exempel på fall, som här åsyftas, torde kunna erinras om den av 1932 års riksdag beslutade pensioneringen av formbindaren vid Tumba bruk N. J. Stenbeck (jfr bankoutskottets utlåtande nr 29 år 1932).

2 §. Något behov av en bestämmelse analog med det i 2 § 3 mom. tjänstepensionsreglementet för arbetare förekommande stadgandet om tillgodoräkning av anställningstid hos enskilt företag, som övertages av staten, torde icke förefinnas, varför delta stadgande icke medtagits i förslaget.

3 §. Överensstämmer med motsvarande paragraf i tjänstepensionsreglementet för arbetare.

4 §. I anslutning till vad som i det föregående anförts om pensionsgrupper och pensionsunderlag för olika arbetarkategorier vid sedeltryckeriet och pappersbruket ha i förslaget upptagits fyra pensionsgrupper, nämligen

grupp 1: tryckerimästare vid sedeltryckeriet och arbetsledande förmän vid pappersbruket;

grupp 2: tryckare vid sedeltryckeriet samt andre formare och guskare vid pappersbruket;

grupp 3: övriga manliga arbetare vid pappersbruket; samt

grupp 4: kvinnliga arbetare.

Pensionsunderlagen och pensionsavdragen i grupperna 1—3 motsvara de i civila tjänstepensionsreglementet för manliga e. o. tjänstemän i resp. 14,

12, (ev. 11) och 8 lönegraderna fastställda samt i grupp 4 pensionsunderlag och pensionsavdrag för kvinnliga icke-yrkesarbetare enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare. Pensionsavdragens veckobelopp äro så uträknade, att de motsvara $\frac{84}{365}$ av det för månad fastställda beloppet $(7 \times \frac{12 \times \text{månadsbeloppet}}{365})$ med avrundning till närmast högre 5-tal ören.

Enligt ungefärlig uppskattning skulle den nuvarande arbetarstammen komma att fördela sig på de olika pensionsgrupperna på följande sätt:

Förvaltningsgren	antal arbetare i grupp				Summa
	1	2	3	4	
sedeltryckeriet	30	50	—	—	80
pappersbruket	13	16	79	27	135
	43	66	79	27	215

5 §. Överensstämmer med motsvarande paragraf i tjänstepensionsreglementet för arbetare.

6 §. Såsom andra moment i denna paragraf, som reglerar pensionsåldern, ha intagits vissa föreskrifter angående entledigande av arbetare efter uppnådd pensionsålder. Dessa föreskrifter överensstämma till sitt innehåll med bestämmelserna i 1 § första och andra punkterna i kungl. kungörelsen den 30 november 1934 med föreskrifter angående entledigande efter uppnådd pensionsålder av arbetare i statens tjänst, å vilka tjänstepensionsreglementet för arbetare äger tillämpning (nr 570). Det har nämligen syntts lämpligast att i själva reglementet införa de stadganden av åsyftat slag, vilka kunna finnas erforderliga.

7—9 §§. Överensstämma med motsvarande paragrafer i tjänstepensionsreglementet för arbetare.

10 §. Liksom ur 1 § har även här uteslutits föreskrifter, som endast beröra säsongarbetare.

11 §. Närmare föreskrifter angående förandet av tjänstematrikel torde böra meddelas av fullmäktige.

12—15 §§. Överensstämma i sak med motsvarande paragrafer i tjänstepensionsreglementet för arbetare.

16 §. Rörande beräkningen av uppskjuten livränta har förutsatts, att samma ordning skall iakttagas, som kan bli bestämd enligt det blivande tjänstepensionsreglementet för tjänstemän vid riksdagens verk. Bestämmelser, avseende säsongarbetare, hava icke medtagits.

17—18 §§. Prövningen av frågor om rätt till pension enligt reglementet torde böra ankomma på fullmäktige. Fullmäktige synas även böra äga befogenhet att utfärda de närmare tolknings- och andra föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för reglementets tillämpning.

Övergångsbestämmelser.

Punkt 1. Enligt 8 § i avlöningsbestämmelserna för arbetspersonalen vid sedeltryckeriet skall, för beredande av livränta åt vederbörande, av tryckeriet för varje person inbetalas till ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm en årlig avgift av 135 kronor från och med det år, under vilket han fyller 20 år till och med det år, under vilket han uppnår 55 levnadsår. Av denna avgift skall personalen själv bidra med en tredjedel (45 kronor).

Livräntan utgår från och med det år vederbörande fyller 56 år, oavsett om han då fortfarande är i tjänst.

Ett slags, låt vara begränsad, pensionsrätt kan sålunda sägas redan ha kommit tryckeripersonalen till del från och med det år, under vilket vederbörande fyller 20 år. Det förefaller då rimligt, att, på samma sätt som skett beträffande sådana under tjänstepensionsreglementet för arbetare hänförliga arbetare, vilka redan vunnit pensionsrätt i någon kassa, låta dem omedelbart från reglementets ikraftträdande erhålla pensionsrätt enligt reglementet, även om de icke uppfylla de i 1 § 2 mom. angivna villkoren härför, d. v. s. fyllt 21 år och innehaft anställning under 21 månader i följd.

Punkt 2. Den såsom punkt 2 föreslagna övergångsbestämmelsen ansluter sig till punkten 3 i övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet för arbetare i statens tjänst. Dess närmare innebörd framgår av bankoutskottets utlåtande nr 60 till 1934 års riksdag sid. 37—38.

Punkt 3. Enligt övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet för arbetare (punkt 4) ankommer det i fråga om arbetare, som före reglementets ikraftträdande övergått från enskilt företags till statens tjänst i samband med statens övertagande av sådant företag, på vederbörande verks styrelse att besluta, om och i vad mån tjänstår må tillgodoräknas arbetaren för tid, under vilken han innehaft anställning hos det enskilda företaget. Alldenstund en stor del av personalen å sedeltryckeriet tidigare innehaft anställning hos de enskilda entreprenörer, som före år 1919 ombesörjde sedeltryckningen, erfordras tydligen en bestämmelse, motsvarande den ovan från tjänstepensionsreglementet för arbetare återgivna. Sålunda torde det få ankomma på fullmäktige att besluta, om och i vad mån tjänstår må tillgodoräknas arbetare vid sedeltryckeriet för tid, under vilken vederbörande haft anställning hos här avsedd enskild entreprenör.

Rörande tillämpningen av en dylik bestämmelse synes man böra förutsätta, att tillgodoräkning av anställningstiden i enskild tjänst såsom regel bör medgivas i samma omfattning som i 2 § 2 mom. b) av reglementet föreslagits i fråga om tid, under vilken arbetare före reglementets ikraftträdande innehaft statsanställning av beskaffenhet och under förutsättningar, som i 1 § sägs. Härav följer, att tillgodoräkningen endast skulle avse tjänstår för bestämmande av pension men däremot icke tjänstår för bestämmande av den tid, under vilken arbetaren skall hava att vidkännas pensionsavdrag jämlikt föreskrifterna i 3 §.

Punkt 4. Detta stadgande överensstämmer med punkten 5 i övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet för arbetare och åsyftar endast sådan pension från pensionsförsäkringsfonden, som grundar sig på inbetalning till pensionsstyrelsen jämlikt stadgande i tidigare gällande författning rörande pensionering av i statens tjänst anställd personal. Sålunda beröres av föreskriften icke den på grund av bestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring utgående vanliga s. k. folkpensionen.

Punkt 5. Vid behandlingen av punkten 1 i förevarande övergångsbestämmelser redogjordes i korthet för den livränteförsäkring i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm, som finnes anordnad för arbetspersonalen vid sedeltryckeriet. I samband med införandet av ordnade pensioneringsförhållanden torde denna föga rationella livränteförsäkring böra bringas att upphöra. Detta synes lämpligen kunna ske på så sätt, att inbetalningarna till ränte- och kapitalförsäkringsanstalten avbrytas vid tidpunkten för de nya pensionsbestämmelsernas ikraftträdande. Emellertid synes det rimligt

att dessutom uppställa det kravet, att de pensioner, som beviljas enligt det nya pensionsreglementet, skola minskas med beloppet av den livränta, som arbetaren äger utbekomma från ränte- och kapitalförsäkringsanstalten på grund av före reglementets ikraftträdande verkställda inbetalningar enligt därom för arbetspersonalen vid sedeltryckeriet då gällande bestämmelser. En dylik begränsning av pensionsrätten synes icke minst vara motiverad av de eftergifter i fråga om villkoren för pension, som göras genom reglerna angående tillgodoräkning av före reglementets ikraftträdande förfluten anställningstid.

Punkt 6. Stadgandet i övergångsbestämmelsernas sista punkt är hämtat från tidigare omförmälda kungörelse med föreskrifter angående entledigande efter uppnådd pensionsålder av arbetare i statens tjänst, å vilka tjänstepensionsreglementet för arbetare äger tillämpning (S. F. S. nr 570/1934; 1 § punkt 3). Uppenbart synes vara, att genomförandet av ordnad tjänstepensionering för riksbankens arbetare icke bör föranleda omedelbart entledigande av sådana arbetare, vilka vid reglementets ikraftträdande redan uppnått en levnadsålder, som med två år överstiger den i reglementet stadgade pensionsåldern. Anstånd med avskedet bör i varje fall kunna få medgivas under så lång tid, som motsvarar normal uppsägningstid. Icke heller torde man kunna underlåta att taga viss hänsyn till hittills följd praxis i fråga om rätten att kvarbliva i anställningen så att icke övergången från avlönings- till pensionsstat må för den enskilde arbetaren komma alldeles oförmodat. Även kunna tänkas förekomma fall, där tjänstens intresse kräver, att lämplig efterträdare hinner bliva insatt i arbetet, innan avsked med pension beviljas den, som förut innehaft anställningen. På fullmäktige synes fördenskull böra ankomma att i dessa och liknande fall besluta efter skälighetsprövning.

F ö r s l a g

till

Reglemente angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

§ 1.

1. Detta reglemente äger tillämpning å sådana vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk anställda arbetare, vilka fylla ett fortlöpande behov av arbetskraft och för vilka fastställts en arbetstid av normal omfattning.

2. Såsom förutsättning för reglementets tillämplighet gäller, att arbetaren uppnått en levnadsålder av minst 21 år samt att hans anställning fortgått 21 månader i följd.

Arbetare skall erhålla skriftligt bevis om den tidpunkt, från vilken han är underkastad reglementets föreskrifter.

3. Från tillämpningen av bestämmelserna i reglementet kunna genom beslut av delegerade för riksdagens verk undantagas arbetare, vilkas anställnings- och avlöningsförhållanden anses böra föranleda, att deras pensionering ordnas i enlighet med bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för tjänstemän vid riksdagens verk.

2 §.

1. Tjänstår, som avses i detta reglemente, beräknas för tid, under vilken arbetare vidkänts pensionsavdrag, varom förmåles i 3 och 4 §§.

2. Såsom tjänstår enligt detta reglemente skall jämväl tillgodoräknas

a) tid, under vilken arbetare, innan detta reglemente blivit tillämpligt å honom, erlagt avgift för tjänstepensionering till av staten upprättad eller understödd pensionsanstalt, pensionsfond eller pensionskassa;

b) två tredjedelar av den tid, under vilken arbetare eljest, med eller utan pensionsrätt, innehaft statsanställning av beskaffenhet och under förutsättningar, som i 1 § sägs; samt

c) i den mån så provas skäligt, två tredjedelar av den tid, under vilken arbetare, innan reglementet blev tillämpligt å honom, under de i 1 § 2 mom. angivna förutsättningarna i statens tjänst förrättat arbete, som icke varit av fortlöpande natur, eller innehaft fast anställning vid armén, marinen eller flygvapnet.

3. Tid, som tagits i beräkning såsom tjänstår för grundläggandet av rätt till pension, må icke i något avseende ånyo tillgodoräknas såsom tjänstår, såframt icke under nämnda tid fullgjorts annat arbete än det, på vilket den tidigare tjänstårsberäkningen grundats.

3 §.

Från och med den dag, arbetare erhåller pensionsrätt enligt detta reglemente, och intill utgången av den månad, under vilken han uppnår trettio tjänstår eller dessförinnan inträder i pensionsåldern, skall han å sin avlöning vidkännas *pensionsavdrag* till belopp, som framgår av bestämmelserna i 4 §.

Vid tillämpning av detta stadgande må, utan avseende å vad i 2 § 2 och

3 mom. föreskrives, tid, som förflutit innan detta reglemente blivit å arbetaren tillämpligt, räknas såsom tjänstår endast i den mån för sådan tid erlagts avgift för tjänstepensionering till av staten upprättad eller understödd pensionsanstalt, pensionsfond eller pensionskassa.

Är arbetare vid ordinarie avlöningstillfälle icke berättigad att utbekomma någon avlöning för den tidsperiod, löneutbetalningen avser, skall han icke heller vidkännas pensionsavdrag för nämnda tidsperiod.

4 §.

1. Arbetare skall tillhöra endera av nedanstående pensionsgrupper, för vilka gälla följande pensionsunderlag och pensionsavdrag.

Pensionsgrupper	Pensionsunderlag kronor	Pensionsavdrag kronor	
		för månad	för vecka
1. Tryckerimästare vid sedeltryckeriet och arbetsledande förmän vid pappersbruket	2 640:—	8: 50	2: —
2. Tryckare vid sedeltryckeriet samt andre formare och guskare vid pappersbruket	2 304:—	7: —	1: 65
3. Övriga manliga arbetare vid pappersbruket	1 824:—	4: 75	1: 10
4. Kvinnliga arbetare	1 104:—	2: 80	0: 65

2. Där ej fullmäktige annorlunda förordna, tillkommer det vid sedeltryckeriet föreståndaren och vid pappersbruket förvaltaren att meddela föreskrifter beträffande arbetarnas placering i pensionsgrupper.

5 §.

1. Varder arbetare utan något sitt förvållande förflyttad till anställning med lägre pensionsunderlag, skall i pensionshänseende för honom fortfarande gälla vad som finnes stadgat i fråga om den anställning, han vid förflyttningen innehade.

2. Har arbetare efter egen ansökning förflyttats till anställning med lägre pensionsunderlag eller har sådan förflyttning föranletts av något arbetarens förvållande, skall i pensionshänseende gälla vad som finnes stadgat för den anställning, till vilken han förflyttats.

6 §.

1. Pensionsåldern inträder vid utgången av den månad, under vilken arbetaren uppnår en levnadsålder av 60 år.

2. Arbetare, å vilken detta reglemente äger tillämpning, må bibehållas i tjänst efter uppnådd pensionsålder endast då särskilda skäl därtill föranleda samt arbetaren prövas kunna på tillfredsställande sätt utföra honom åvilande arbetsuppgifter. Efter det arbetaren uppnått en levnadsålder, som med två år överstiger den i reglementet stadgade pensionsåldern, må han ej längre bibehållas i tjänst.

7 §.

Rätt att åtnjuta pension enligt detta reglemente tillkommer:

a) arbetare, som entledigas vid eller efter uppnådd pensionsålder (*alderspension*);

b) arbetare, som entledigas på grund därav, att han till följd av olycksfall i arbetet blivit oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete (*invalidpension*);

c) arbetare, som entledigas på grund därav, att han till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte i andra fall än under b) sägs eller till följd av nedsatt arbetsförmåga blivit oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete, dock under förutsättning, att han vid entledigandet kan räkna minst tio tjänstår (*sjukpension*).

8 §.

1. Ålderspension bestämmes i förhållande till antalet tjänstår sålunda, att hel pension utgår, därest arbetaren kan räkna minst trettio tjänstår, men eljest *avkortad* pension.

2. Hel pension sammanfaller till beloppet med det för arbetaren enligt detta reglemente gällande pensionsunderlaget; dock att för den, som under loppet av de senaste tre åren före avgången innehaft anställning inom skilda pensionsgrupper, beloppet av hel pension skall utgöra medeltalet av de högsta pensionsunderlag, vilka under vart och ett av de tre senast förflutna åren före avgången varit gällande för honom.

Därest härvid skall tagas hänsyn till tid före det reglementet vunnit tillämpning å arbetaren, skall så anses, som om för honom under sådan tid gällt det pensionsunderlag, som vid pensioneringstillfället är fastställt för den pensionsgrupp, till vilken arbetaren skulle hava varit hänförd, om reglementet under ifrågavarande tid varit gällande för honom.

3. Avkortad pension motsvarar beloppet av hel pension, minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed tjänståren understiga trettio.

9 §.

Invalidpension fastställs till ett belopp, motsvarande det för arbetaren vid entledigandet gällande pensionsunderlaget.

10 §.

Sjukpension bestämmes enligt de i 8 § angivna grunderna, varvid emellertid iakttages, å ena sidan, att pensionen utgår med lägst sjuttiofem procent av hel pension samt, å andra sidan, att sjukpensionen icke må överstiga den ålderspension, som skulle hava tillkommit arbetaren, därest han med oförändrat pensionsunderlag kvarstått i anställningen till pensionsålderns inträde.

11 §.

Till ledning vid prövning av arbetares pensionsrätt skall vid sedeltryckeriet och pappersbruket föras tjänstematrikel enligt de närmare föreskrifter, som utfärdas av fullmäktige.

12 §.

Därest beloppet av pension, som beräknats enligt bestämmelserna i detta reglemente, icke är i helt krontal jämnt delbart med tolv, skall detsamma jämkas till närmast högre sålunda delbara tal.

13 §.

1. Pension till belopp för år räknat, som framgår av detta reglemente, utgår, där ej annorlunda i reglementet stadgas, från och med dagen

näst efter den, då avgång från anställningen ägt rum, till och med den dag, då en månad förflutit efter pensionstagarens frånfälle.

2. Utbetalning av pension sker månadsvis i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av fullmäktige; vid sedeltryckeriet föreståndaren och vid pappersbruket förvaltaren likväl obetaget att efter pensionstagarens frånfälle låta förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

14 §.

1. Pension enligt detta reglemente må ej åtnjutas av den, som till följd av fel eller försummelse skilts från sin anställning.

2. Pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete, må för den tiden uppbära allenast en tredjedel av pensionen.

Har pensionstagaren anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av honom, må fullmäktige kunna medgiva sådan anhörig rätt att uppbära det förverkade pensionsbeloppet eller del därav.

15 §.

Därest arbetare, som åtnjuter invalid- eller sjukpension, erhåller pension för annan statsanställning, skall förstnämnda pension minskas med ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den lägre pensionen eller, om båda äro lika, av den ena av dem.

16 §.

1. Arbetare, som avgår ur riksbankens tjänst utan rätt att komma i åtnjutande av pension enligt detta reglemente, är från och med avgången försäkrad till erhållande av *uppskjuten livränta* till det belopp för år räknat, som enligt försäkringsteknisk beräkning svarar mot den intjänta pensionen.

Vid beräkning av intjänt pension tillämpas en pensionsålder av 63 år. Därest antalet tjänstår vid avgången understiger trettio, minskas den intjänta pensionen med två procent för varje felande helt tjänstår. För arbetare, vilken entledigats på egen önskan eller ock till följd av fel eller försummelse skilts från sin anställning, skall emellertid, där avdraget härigenom blir större, den intjänta pensionen minskas, i förra fallet med hälften och i senare fallet med två tredjedelar.

2. Arbetare skall erhålla skriftligt bevis över honom vid avgång ur riksbankens tjänst tillkommande rätt till uppskjuten livränta.

3. Därest livränteförsäkrad person ånyo vinner anställning i statstjänst, medförande rätt till pension, eller erhåller sådan befattning med pensionsrätt i av staten upprättad eller understödd pensionsanstalt eller pensionskassa, i vilken tjänstår för pension må räknas för statsanställningen, upphör hans rätt till livränta. Är jämväl den nya anställningen underkastad bestämmelserna i detta reglemente, skall — där ej föreskrifterna i 1 mom. ånyo träda i tillämpning — vid bestämmande av pension för anställningen hänsyn tagas till den tid, under vilken vederbörande förut innehaft sådan anställning, som enligt bestämmelserna i 2 § må räknas honom till godo såsom tjänstår för pension.

4. Livränta utbetalas enligt bestämmelser, som meddelas av fullmäktige, från och med månaden näst efter den, under vilken vederbörande uppnått en levnadsålder av 63 år, till och med den månad, varunder livräntetagaren avlider.

17 §.

1. Fråga om rätt till pension enligt detta reglemente prövas av fullmäktige.
2. Då pension beviljas, skall den pensionsberättigade erhålla skriftligt bevis därom.

18 §.

De närmare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för reglementets tillämpning, meddelas av fullmäktige.

Detta reglemente träder i kraft den

Övergångsbestämmelser.

1. Vad i 1 § 2 mom. stadgas angående förutsättning för reglementets tillämplighet skall icke utgöra hinder för arbetare, som vid reglementets ikraftträdande är livränteförsäkrad i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm, att omedelbart erhålla pensionsrätt enligt reglementet.

2. Arbetare, å vilken reglementet med ikraftträdandet erhåller tillämpning, må, om han avgår med rätt till pension före den 1 januari 1945 och därvid med tillämpning av de i 2 § innefattade bestämmelserna icke kan räkna tjugufem tjänstår, av tid, varunder han före ikraftträdandet innehaft statsanställning av beskaffenhet och under förutsättningar, som i 1 § sägs, såsom tjänstår för pension tillgodoräkna, i den mån så erfordras för att uppbringa antalet tjänstår till tjugofem, fyra femtedelar om avgången äger rum före den 1 januari 1940 samt tre fjärdedelar om avgången äger rum under tiden 1 januari 1940—31 december 1944.

3. I fråga om arbetare vid sedeltryckeriet, som övergått från anställning hos enskild entreprenör till riksbankens tjänst i samband med riksbankens övertagande av verksamheten vid sedeltryckeriet, tillkommer det fullmäktige att besluta, om och i vad mån tjänstår må tillgodoräknas arbetaren för tid, under vilken han haft anställning hos den enskilde entreprenören.

4. Om arbetare, som är berättigad till pension enligt detta reglemente, tillika är berättigad till pension från pensionsförsäkringsfonden på grund av inbetalning till pensionsstyrelsen jämlikt stadgande i tidigare gällande författning rörande pensionering av i statens tjänst anställd personal, räknas sistnämnda pension såsom del av den honom enligt detta reglemente tillkommande pensionen, vilken alltså skall minskas med det belopp, som pensionstagaren sålunda äger utbekomma från pensionsförsäkringsfonden.

5. Vad i punkt 4 stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om arbetare vid sedeltryckeriet, som är berättigad till livränta från ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm på grund av före reglementets ikraftträdande verkställda inbetalningar till anstalten enligt därom för arbetspersonalen vid sedeltryckeriet då gällande bestämmelser.

6. För arbetare, vilken vid reglementets ikraftträdande uppnått eller kort tid därefter uppnår en levnadsålder, som med två år överstiger den i reglementet stadgade pensionsåldern, må, utan hinder av vad i 6 § 2 mom. stadgas, ytterligare någon kortare tids anstånd med entledigande medgivnas, där fullmäktige så pröva skäligt.

Bilaga C.

Utdrag av protokoll hos fullmäktige i riksbanken
den 7 februari 1935.

Närvarande:

fullmäktige

vice ordföranden herr Rooth, herr Amné, herr Larsson, herr Björnsson,
herr Stendahl, herr Nilsson, herr Örne,

ävensom herr Wilhelmsson.

§ 6.

Deputeraden Larsson erinrade, att med anledning av 1934 års riksdags beslut ifråga om reglemente angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst uppdrag lämnats åt revisorn i riksräkenskapsverket Erik Norberg att verkställa utredning och till fullmäktige inkomma med förslag till pensionsreglering för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och riksbankens pappersbruk i Tumba.

Föredraganden anmälde vidare, att ifrågavarande utredning numera verkställd, och föredrog det i ärendet upprättade förslaget, varav fullmäktige tidigare under hand erhållit del. Enligt detta skulle pensionsåldern för arbetare inträda vid en uppnådd levnadsålder av 60 år, med rätt dock för fullmäktige att under vissa förutsättningar låta arbetare kvarstå i tjänst till högst 62 års ålder.

Med hänsyn till de särskilda arbetsförhållanden, som vore rådande vid Tumba bruk, hade inom fullmäktige uttalats önskvärdheten av att en något högre pensionsålder måtte fastställas för ifrågavarande arbetare. Då emellertid riksdagen så nyligen som förlidet år fastställt en generell pensionsålder av 60 år för arbetare i statens tjänst, hade fullmäktige ansett sig icke böra förorda en högre pensionsålder.

Herr *Stendahl* anförde, att hittills arbetare vid bruket, som uppnått en jämförelsevis hög ålder, ända till 75 à 80 år, icke avskedats utan fått utföra ett lindrigare arbete än tillförne. Riksdagen hade emellertid på därom gjorda framställningar medgivit pensionering av åtskilliga arbetare, som uppnått en levnadsålder av 70 år eller därutöver. Då nu ifrågavarande arbetare med hänsyn till arten av deras arbete, enligt herr *Stendahls* mening, ännu vid 65 års ålder vore fullt arbetsföra för det arbete, som av dem fordrades, hemställde herr *Stendahl*, att den föreslagna pensionsåldern måtte höjas från 60 år till 65 år.

Herr *Larsson*, med vilken herr *Amné* instämde, hemställde, att fullmäktige ville bifalla det framlagda förslaget till pensionsreglemente och i skrivelse till bankoutskottet enligt registraturet, under erinran, att fullmäktige hade för avsikt att framdeles till utskottet inkomma med förslag till reglering jämväl av tjänstemännens pensioner, ville hos utskottet anhålla, att utskottet måtte utverka riksdagens godkännande av förslaget till pensionsreglemente, att tillämpas från och med den 1 juli 1935.

I samband härmed erinrade föredraganden, att vissa arbetare, högst fyra, vid bruket anställda vid så hög ålder, att de icke innehade det antal tjänsteår, som fordrades för erhållande av en skälig pension enligt det föreliggande förslaget, samt att fullmäktige beträffande dessa personer ämnade framdeles till utskottet inkomma med särskild framställning rörande deras pensionering.

Fullmäktige beslöto härefter i enlighet med föredragandens hemställan.

Mot detta beslut anmälde herr Stendahl reservation under åberopande av sitt förenämnda yrkande.

Denna paragraf förklarades genast justerad.

Ur protokollet:

Marcus Öhlin.